

# EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

\*V edinosti je moč\*

»EDINOST« izhaja vsako saboto zjutraj; cena za vse leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 7 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 8 kr. — Narodne, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zonta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via S. Lazzaro« Tip. Hualaj; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Literari (razne vrste naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

## Vabilo na naročbo.

Današnja številka »Edinosti« je prva v družem četrtletju. Vse gospode, kateri so z naročnino zaostali, ali katerim je prvočetrtletje poteklo pozivljamo uljudno, naj nam denarje prve dni meseca aprila pošljejo sicer se jim list ustavi.

H krati vabimo, naj se oglašé novi naročniki.

Prihodnji mesec začne podlistek priobčevati zgodovino mesta Trsta, katero je v proslavljenje letošnje 500 letnice spisal učen rodoljub.

Cena »Edinosti« je tiskana listu na čelu.

Opravištvo »Edinosti.«

## Nova železnica v Trst.

Trgovinski minister je 27. marcija predložil poslanski zbornici načrt zakona, ki se tako le glasi: »Vlada se pooblašuje, da izvrši stransko progo istrske državne železnice iz Hrpeja v Trst z normalnim tlom lokalne železnice v proračunjenem znesku 3.340.000 gld. na državne troške, katera svota naj se smatra maksimalnim zneskom.

Graditi naj se prične omenjena stranska proga v letu 1883 i naj se v treh letih dovrši.

»Da se dopolnjuje tehnična pripravljalna dela za samostojno sveto cesarjevič Rudolfov železnico v Trstom, kakor tudi, da se zdela natančen načrt za omenjeno progo, dovoljuje se vladi za leto 1882 40.000 gld. kredita. Ta svota naj se vzame iz blagajnic, i če to ni dovoljeno, naj se pokrije s tekočim dolgom.

»To železnico mora državna uprava sama upravljati, in se sme uprava izročiti zasebniku ali kakaj družbi le na podlogi zakona, ki bi se o tem izdal.

Nam ni treba še posebe poudarjati, da je ta vladni načrt vzbudil v Trstu veliko radost in zadovoljstvo, ker to se samo ob sebi umeje, tega vendar ne moremo zamolčati, da je celo fabeljозна opozicija prišla k spoznanju, da je sedanja vlada Trstu prijazna i da se Trst mora nagibati na ono stran, od katere se mu pomoč obeka. Zdej je pač jasno, kde ima Trst svoje prijatelje, pri zdajnej ali prejšnjji vladi, na levici ali desnici državnega zbora.

## Podlistek.

### Odlomki iz mojega dnevnika.

(Spijuje Samovič.)

(Dolge.)

Avstrijska armada se je umikala v treh oddelkih vedno nazaj proti Mantovi. Skoz Milan je šla največja množina vojništva. Na reki Pad smo zapustili ogromno število bronastih topov, najtežje posadne vrste, gotovo nad polu milijona vrednosti, kakor je izrekel topniški častnik. Ni bilo časa jih oteti, ker so združene sovražne armade hudo za nami pritiskale.

Tudi naš oddelek je imel iti skoz Milan, bili smo zadnji. »Ti prokleti Milani« zakričal je Štupica, ko smo od daleč ugledali visoki dom in zvonik, »tam sem v komisij enkrat miš pregrizol. Ti prokleti peki so nam še čike v kruh devali, jaz bi te hudiče obesil.« »Bodi čuden, odgovori Palčič, in nikar ne zabavljaj na Milan, nikder še nisi tako ceno vina pil, ko tam v krčmi blizu kastela. Saj veš, da si prazne posode pod klop devali in le eno ali dve na mizi puščal, ko je krčmar štel, koliko si popil.« »Per mej dunaj! pa tisti puran, katerega sem zvečer v kasarno prinesel?« »Nu da, ti si bil res priden,« odreže se tesar in ga po rami potiplje. »Hodi spat, sakralbolska šlapa,« reče Štupica, »ti me hvališ, ker sam nisi za nič, vedno sem moral za vem krasti, da ste imeli kaj za zobé, ko sem pa jaz žejen

Dobra usoda je hotela, da je prav g. Nabergoj, katerega so tržaški ustavoverni in irredentovski časniki toliko napadali, z svojim govorom v državnem zboru iz mrtvila vzbudil to velevažno stvar ter si pridobil s tem stokrat več zaslug, nego vsi drugi poslanci, korporacije in deputacije. Zdej Trst lahko premišlja, kako na pravem mestu je »tukaj« g. Nabergoj, in koliko zahvale mu je dolžen.

To leto bo v zgodovini Trsta zaznamovano z zlatimi črkami. Ne le, da se je dovolila druga železnica i se tako uresniči stara vroča želja Tržačanov, slavila se bo tudi petstoletnica z veliko razstavo, in od 1. junija se dovoli Trstu in Reki v prospeh razižana carina, kar je trgovini zelo ugodno. Kakor mora je tlačila našo trgovino do zdej visoka voznina na železnicah. Trst ni mogel tekmovali z mesti Hamburg, Bremen, Amsterdam na severju, ker so nemške železnice kolonijalno blago po tako nizke ceni prevažale, da so trgovci v Pragi, na Dunaju, v Pešti in še v Gradcu kavo, petroleje i. t. d. iz severnih pristanišč ceneje dobivali, nego iz Trsta. Lani sta mestni zastop in trgovinska zbornica prosila vlado v tem oziru pomoči. In prav zdej se pogaja cisilavška z ogrsko vlado, da se v obrambo zoper severna pristanišča in v povzdigo naše trgovine uvede diferencijalna ali snižana carina za Trst in Reko; t. j. za kolonijalno blago, katero se bo uvažalo v Avstrijo skoz te dve mesti, bode se plačevalo toliko manj carine, kolikor dražja je voznina na naših železnicah, in trgovci v Gradcu, in celo v Pragi bodo kavo i. t. d. v prihodnje iz Trsta po istej ali še nižji ceni kupovali, nego iz Hamburga i. t. d. — Po tej naredbi se trgovina v Trstu silno povzdigne.

## Župani in občine, na noge!

Iz Borovnice 21. marcija.

V 31. številki letos izšlega »Slovenskega Naroda« se bere uveden članek, ki je bil večje pozornosti vreden in je več uspehov zaslužil, nego-li jih je doslej dosegel. Ta uvodni članek govori »slovenskim občinam v prevdarek« o peticijskem pravu in nam s tem podaja v roke novo, dobro došlo orožje v burnem našem narodnem boju. Gospod dopisnik z Dunaja namreč slovenskim občinam in županom priporoča, naj ne

ali lačen bil, noben hudič ni hotel ničesa prineesti. Vsi ste name čakali, kakor bi samo jaz patent imel za kradbo.« »Ti si mojster«, odreže se Bizjan, stari tovariš Štupice, »vsak mora svoje rokodelstvo znati, pa je »avs«, če ne pa jih faše po hlačah.«

Mej enakimi pogovori samih zrelih ptičkov smo dospeli v Milan. Vse je bilo razburjeno, vsi Lah i so nas pisano gledali, tu in tam se je čulo javno zabavljanje, plaval i so pred nami. Bili smo uže navajeni enakih stvari, saj smo bili v nam sovražnej deželi, da pa nas v Milanu še mnogo hučega doleti, tega nismo mislili. »Ti prokleti Lah i hočejo z nami nekaj »špilat,« poudarjal je Štupica. »Per mej dunaj! kar bajonet natakem, pa še vilice nanj privežem,« rekel je pogumno Palčič, »pa prebodem vsacega, kdor mi bode le kaj hotel.«

Utrujeni smo dospeli pred kastel, tam smo na prostem taborili, mej ondrotnimi drevesi postavili puške v piramide in odložili teležjake, kateri so nas jako mučili. Poizvedeli smo, da so uže vsi vojaki odšli iz mesta, le malo jih je še v Milanu. Naši lovci so bili takoj na delo poslani, nosili so iz magazinov rižube, koce in sploh vse, kar se je v hipu moglo na prosto spraviti. Kedo vse te gore obleke in raznih stvari odpelje, tako smo ugibali. Ni bilo dolgo, da je topničar potisnil čudno svečo v kup in takoj je gorelo, kakor bi bilo namazano. Vpepelili smo nepopolnivo veliko državnega blaga. Goreli so tisoči in tisoči po raznih trgih Milana, Lah i pa

pozabijo in v nemar ne pusté mogočne in važne pravice, katera jim po državnej ustavi gre, pravice, da smejo naravnost potožiti svoje nadloge ter prositi pomoči zlasti pri visokem državnem zboru, — pravice, katere naj bi se slovenske občine morale posluževati, sosebno zdej, ko graške višje sodnije predsednik, g. pl. Waser z svojimi sodniki vred tako neplemenito z slovenskim jezikom po sodnijah ravna. Zategadelj naj bi se globoko žaljeni slovenski narod zdej za tekel k svojemu peticijskemu pravu ter državni zbor poprosil: da bi se slovenskemu jeziku po c. k. uradih dalo to, kar mu po pravici gre, ter da bi se v Ljubljani ustanovila višja deželna sodnija. Koncem omenjenega uvodnega članka pa stojé besede: »Setujem, da tiste občine, ki se čutijo v svojej narodnosti razžaljene po Waserjevih ukazih, to skažejo po prošnjah v gori navedenem smislu.«

Ako li torej zdej vprašali: Katere slovenske občine, kder se govori preljudi naš materini jezik, se ne čutijo v svojej narodnosti razžaljene po Waserjevih ukazih, ki postavljajo slovenščino kot uborno pastorko ven pred prag sodnijski? Dalje: Katere slovenske občine se čutijo tudi v svojih zasebnih pravicah razžaljene po Waserjevih ukazih, ki ne dopuščajo pravniške službe opravljati v razumljivem in jedino razumljenem slovenskem narodovem jeziku? Ali bi bila taka vprašanja potrebna in umestna? Ali je odgovor na-nje težak?

Od tistih mal, ko je presvitli naš avstrijski cesar in vladar, leta 1861. velikodušno podelil vsem svojim podložnim narodom ustavo, po kateri vsem avstrijskim narodom gredeó jednake pravice, od tistega časa je začel tudi slovenski naš narod tirjati, da se spozna za narod in se mu dodeli vse to, kar drugi narodi uživajo. Na svojo zastavo si je zapisal naš narod isti namen, kakoršni imajo narodi sploh, to je blagostanje; ali sreča narodova se brez omike misliti ne da, ta poslednja pa zopet ne brez veljave narodovega jezika v šoli in v uradih.

Niso imeli le čisti slovenskega našega jezika pravi narodovi močje pred očmi, da so takoj zahtevali za c. k. urade po slovenskih pokrajinah slovenski jezik; — temuč tudi iz ozirav na blagostanje ljudstva in na pravico samo na sebi so prosili, naj se Slovincu iz c. k. uradov dopisuje v takem jeziku, da bode vedel, kaj se piše o njem, kaj se naznanja njemu. Tak jezik

so grdo gledali, da jim nismo hoteli pustiti toliko robe. Vojaška holnica je bila polna ranjencev, katerih nismo mogli saboj vzeti; ako bi se bilo moglo vse do zadnjega odpeljati iz Milana, potrebovalo bi se nad mesec dni in noči, toraj si lahko misliš, ljubi bralec, koliko vrednosti je tam ostalo.

K malu je bilo popoldne, pripravljeni smo bili na odhod. Izvedeli smo, da Milanci naše vojake iz hišnih oken nadlegujejo z vsemi vražjimi pripomočki. Marširali smo le po sredi ulice, tako je bilo povelje. Vsi smo imeli nabite puške, toda prepovedano je bilo brez povelja streljati. Malo časa smo korakali in uže mislili, da ni res, kar so nam drugi pravili, kar iz neke biše puška poči — in za to druge, dva loveca sta bila hudo ranjena, da so ju morali tovariši nesti. Štupica se je zaklel, da bo streljal, če tudi vrag bodala iz zemlje pomoli. Komaj smo okrog vogla neke velike ulice krenoli, kar zaropota z strehe opeka na nas — Štupica zapazi človeka na strehi in pok — puška je poknola, in prokleti Piemontez se je z strehe zvalil — v roki je še opeko držal, ko je na tlak priletel. Stotnik se je hudo jezil, kajti pok vojaške puške je razdražil Lahe ko ose. Letelo je kakor toča na nas: stoli, deske, drva, kamenje in še celo vrela voda. Ko je stol pred Palčiča pal, rekel je hitro: »Prokleti Piemontez, rajši vrzi mizo pa menaže dol, da bomo jedli.« Hitreje in hitreje smo morali iti, kajti zgubili smo več vojakov na ta zavrato način. Huzarji so v dirku letali mimo nas, tudi njih je

je pa za Slovence jedino le njegov materini, slovenski jezik.

Tako pravico in dobroto veljave svojega jezika uživajo in so uživali vsi drugi, sosebno ne-slovenski avstrijski narodi. Nam Slovincem, državi in presvetlemu cesarju nad vse mere zvestim, velja ista postava, ki nas zagotavlja, da se tudi nam nikakor ne zabranjuje narodni naš jezik in da smo tudi mi z drugimi narodi jednakovni.

Te prve in poglavitne pravice so se trdno držali in na tem stališči so stali naši narodni boritelji vse do današnjega dne.

In narodna naša zavest je bila v tem hipu razžaljena, kadar koli se je v sodnijah in družih c. k. uradih slovenskemu jeziku pravično gospodarstvo odrekalo in se je na mesto njega vsiljevala tuja nam nemščina ali laščina. Ali ob jednem je bil s tem razžaljen tudi naš pravni čut, kajti, če ne vem, kaj in kako se je v sodnijski zapisnik po nemški ali italijanski zapisalo, tedaj dobim nehoté zavest, da tudi moja pravica silo trpi.

Navzlic vsemu temu pa je pravična in naravna naša terjatev vzbudila mnogo nepreudarnjenega, nepoštenega in krivičnega nasprotovanja. In če odpremo zgodovino slovenskega našega gibanja v zadnjih dvajsetih letih, ondu vidimo skoro vsako stran te zgodovine popisano s tužnimi elegijami, ki jih je narekovalo srce, razžaljeno, da se kratijo slovenskemu narodu in njegovemu jeziku pravice v javnem življenji, da se mu podajajo kamni in škorpioni, kadar prosil zaslužnega vsakdanjega kruha.

Sodniški uradniki imajo tudi svoje dolžnosti; v službenej svojej prisegi tudi prisezajo, da se hočejo sveto ravnati po osnovnih državnih postavah. V teh postavah pa leži tudi določba o jednakopravnosti vseh deželnih jezikov v sodnijah in po tej se je treba sveto ravnati; in če ministerstvo zaradi praktičnega izvedenja te določbe na popolnem postaven način in prav v smislu postavbe naredbo izda, tedaj se je treba po osnovnej državnej postavi in ob jednem po njo dopolnjujočej naredbi sveto ravnati.

Človek bi mislil, da bodo uradniki izpolnjevali vsaj ukaze cesarske vlade, katerej so zvestobo prisegli in katere kruh rati jedó... Če tudi ima kak okrajni sodnik kamen tamo, kder imamo mi drugi srce, če tudi ima on, pravnik, čut pravice tako malo razvit, da narodu ne dá, kar je narodovega, vendar bi si mislili, da on,

mного bilo pobitih. Teško smo čakali, da na prosto dospemo. V nekeje ulici je stala kopa obraslih umazanih ljudi, vsi so bodala nam kazali. Štupico je to tako razgelo, da je iz vrste v stran skočil — z bodalom v kopo dregol — in kakor bi mignol je nabodel umazanca, vzdignol ga na ramo, potem ga pa na tlak vrgel. Njegovi tovariši so pobegnoli v bližnjo vežo in ustrelili z samokresi na Štupico, pa ga ni nihče zadel. Stotnik je bil uže petkrat ranjen, menda mu zato ni hotel ničesa reči. Ko so drugi to videli, začeli so brez strahu streljati v okna in veže, kder se je le kedo pokazal. Strašno je bilo to, ta pot je bila krvava, nikakor ni bilo konca mesta, šli smo vsak za se, vedno opazovaje, kaj iz oken in strehe leti.

Dospeli smo do neke hiše, iz katere so otroci ko čebele iz panja ureli, bila je šola. »Stojte,« zakričal stotnik, »vsak naj ujame enega otroka in naj ga nese, dokler ne pridemo na prosto.« Hipoma so bili polovljeni otroci in — od tega časa ni nihče upal več nas napadati. Otroci so jokali in prosili, naj jih pustimo, tu in tam se je pridružila kaka ženska ali možki, ter prosili, naj otroku ne storimo nič žalega. Štupica je zabavljaj na Lahe, rekel je, da niso vredni družega, nego da podavimo vse te pasje male Lahe, da ne bodo tako delali, ko njih očetje. Čudno je bilo videti vojake, ko so pestovali otroke, to se ve, da se je vsacemu smilila nedolžnost otrok in zgodilo se ni nobenemu ničesa.

Predno smo iz mesta na prosto prišli, drlo

c. k. uradnik, višjih ukazov tako samovoljno preziral ne bode. Ali izkušnja nas uči drugače in to je za državno disciplino žalostna prikažen.

Minister Lasser je razposlal 15. marca 1862. leta za tiste čase ugodno naredbo ter ukazal, naj se v sodnih in slovenskih pokrajinah uraduje, kolikor se da, v slovenskem jeziku. — In dalje je 5. septembra 1867. leta takšni minister pravosodja Hye izdal ukaz: »da ni nobenega zadržka... da bi se odločil naprej zapisniki ne pisali le vseh po slovensko, kar je, ne le pravosodju na korist, temuč kar tudi po pravici zahtevajo slovenske stranke, da želijo in državni poslanci... Ako je katera sodnija iz tistih oseb sestavljena, da bi izvršitev tega ukaza zavirale, naj se potrebne spremembe v obeh starih, ali če je treba, pravosodnjemu ministerstvu nasvetujejo.« Tako ukazi so se dali — nota bene — od neprijaznih nam vlad!

Kaj so pa na to storili sodniki in adjunkti? Uže tedaj, ko je h gori omenjenemu svojem ukazu minister Lasser sodnike po slovenskih pokrajinah za svet povprašal, odgovorilo jih je izmed 103 sodnikov samo pet za slovensko uradovanje povoljno in le pet se jih je skazalo, da so pravi prijatelji slovenščini in narodnim pravicam. In tako se tudi poslej naši uradniki niso dosti menili za višje ukaze ter delali po svoji glavi zoper vladno in zoper nujne potrebe naroda, v katerem so živeli.

Tako se je zgodilo, da so se po upornosti, lenosti in zagrizlosti solnijskih uradnikov najbolj minister Lasser ukazali izjalovili. Torej niti toliko se ni po slovenski uradovalo, kolikor so ministri zaokazovali, čeprav ti ukazi nikoli niso bili preklicani!

Naše pravice, ki se opirajo na zvesto cesarjevo besedo in na naravne čute, te pravice so se nam v jedno mer z nogami teptale!

V jedno smo bili žaljeni!

Dvajset let se je bilo treba boriti za jezikovo veljavo v sodnih, v tem boji so osiveli in odšli naši najboljši možje. Ali koncem dvajsetega leta, še predno se je zagrobel grob nad Jurčičem in Bleiweisom, ni še jedno leto tega, kar je graške višje sodnje prvosodnik, gospod pl. Waser poslal v slovenski svet zloglasni svoj dekret ter z njim v jealnem mahljaji vzel slovenskemu jeziku še tisto mero veljave, kar je je do lanskega leta po sodnih užival. Tak je bil konec dvajsetletnega našega boja!

In zdaj pisati kapitelj o gospodu plemenitemu Waserji? Smelo trdimo, da v vseh prejšnjih 20 letih slovenski naš jezik po sodnih ni bil tako očitno in naravnost žaljen pa zaničevan, kakor jedno leto sem, odkar je bil neplemeniti prvosodnik graške višje sodnje slovensko uradovanje prepovedal in so se potem nemčevalni naši sodniki kar tepli, kdo več slovenskih ulog in zapisnikov odbije!

Zdaj bodi pa tudi naše potrpežljivosti konec!

Mi Slovenci terjamo, naj zakoni in vladni ukazi nehalo le na papirji biti, mi terjamo slovenski jezik za slovenske urade, slovenski sodnijski zapisniki in odloki za slovensko pravo. Mi Slovenci ne trpimo več, da nam bi nemški, tuji jezik še vedno jeroboval tam, kder ga kratko malo ne potrebujemo, in kder je našemu ljudstvu nerazumljiv in pravici škodljiv.

Ker pa ima prvosodnik g. pl. Waser veliko moč in še večje mrženje do našega slovenskega jezika in ni upanja, da bi nam ta neplemeniti

gospod prizanašal z svojimi ljubeznivostmi; dalje ker je slovenski sodnijski minister dr. Pražak mehak kot lipov les in se do odločenega koraka, niti do jezikovne naredbe pritirati ne da; ko nečeno ker se naši gospodje državni poslanci brez uspeha) trudijo, da bi svojemu narodu pripomogli do pravice:

»Zato je skrajni čas, da ves slovenski, v svoji časti in svojih pravicah globoko razžaljeni narod tudi sam povzdigne svoj glas in svojo tožbo, da se slovenske občine, svetste si svojega peticijskega prava, same obrnejo do državnega zbora s prošnjami: naj se veljava slovenskega jezika po c. k. uradnih zakonito pripozna in uvede, (in da se otmemo obteženega ravnanja graške višje sodnije) v Ljubljani pa ustanovi višja deželna sodnija. O tej drugej točki prihodnjic.

Ali uže denes opozorujemo in prosimo duhovnike, učitelje in druge izobražence po našej domovini, naj narod v gori navedenem smislu poduče in k omenjenim korakom nagnejo ter izpolnijo slovenske našej stvari v korist.

Danilo M.

## Nekatere opazke o srbském kraljestvu.

Popisal sem Vam v naglici, kakor mi je bilo potniku mogoče, vse slavnosti, katere so se vršile o priliki proklica srbskega kraljestva v Belgradu. Denes pa hočem nekoliko popisati vtisk, kateri je napravila Srbija name po desetletnem prestanku. Pred vsem moram dodati mojim popisom, da je kralj Milan zdaj jako popularen v vsej Srbiji in da so njega povijanje vsi Srbi pozdravljali s pravim veseljem. V vsakej najmanjši vasi so slavili ta dogodek po 3 dni in še več in še vedno dohajajo deputacije iz vse dežele, da čestitajo kralju, kateri sprejema uže 14 dni vsak dan po 20 do 30 deputacij in z vsako deputacijo dolgo govori.

Kralj Milan je, kar Vam ne utegne še biti znano, diven govornik; njegov glas je močan, lepo doneč, a beseda mu teče bolj, nego prvim govornikom našega parlamenta. Kralj Milan se nikoli ne pripravlja, on vsakej deputaciji odgovarja točno in tako dobro, da se vsa dežela čudi njegovemu govornišemu talentu, katerega je posebno pokazal, ko je odgovarjal skupščini, katera ga je proklamirala za kralja, oni govor je bil mojstersko govoren; govoriti sem slišal kralja tudi jaz, a iznenadil je tudi mene, nisem tega pričakoval. Ako se pojavi kaka druga kronana glava na govorišču, moremo soditi, da je kralj Milan najboljši govornik mej maziljenec. Sploh se kralj več bavi z učenjem in s tem, kako bi osrečil svojo državo, in mnogi nepristranski ljudje, popolnoma objektivno sodeči, trdijo, da kralj Milan utegne postati tudi eden najmodrejših vladarjev. Njemu ne manjka niti enerģije, niti vstrajnosti, talenta pa ima nekda prav dosti. Ko sem se vozil dol v Srbijo, imel sem slabše menenje o knezu Milanu, ker pri nas je razkričan, kakor manjši ženlj (homo simplex).

Kar pa posebno kralj srbski dvor, to je kraljica Natalija; to vam je prelepa, nežna, strogo narodna žena. Natalija lepota, posebno ako jo vidiš v narodnej opravi, presega vse, to

\*) Mislimo, da krepko potezanje naših poslancev ne ostane neupešno. Uredn.

zapečaten pismo, da ga odda prevej sovražnej četi, katere se približa zavodu. Poveljnik sovražne čete mora pismo sprejeti in ko ga prečita, dati spremstvo svojih vojakov, kateri popeljejo stražarje do sovražnikovih čet; tam se ločijo in gre vsako krdelec k svoji četi. Avstrijski vojski so vedno spoštovali to mejnarodno navado povsod; koder so v sovražnej deželi prevzeli od nasprotnih straž kak zavod, bil je bolj v varnosti, nego pod italijansko stražo. Lahi pa niso tako ravnali, sovraštvo do »maldeti tedeschi« je v njih dostikrat tako skipelo, da so svojo srd nad ubogim avstrijskim ranjenim ali ujetim vojakom bladili. Straža v bolnici je morala zapreti vrata, kajti nakopilo se je okrog bolnice sila ljudstva, katero je skušalo naskočiti bolnico ter naše ranjene in bolne vojake mučiti in pomoriti. Ranjenci so bili v največjem strahu, vsak, koder je mogel gibati, pripravljen je na boj. Mize in klopi so postavili k oknom, skoz katera so ko toča padali kameni, ki jih je razkačeno ljudstvo metalo. Po strehi so bolniki lazili, da bi se bili oti zločinstva, bali so se, da vsak čas drhal v bolnico vlomi. K sreči je bila straža do 40 mož močna, razdeljena na vsa važna mesta v bolnici, da zadržuje napad, dokler jih ne otme kaka laška ali francoska četa. Straža je morala skoz okna streljati, drugači bi se ne bila ubranila naskoku, ker so zunaj uže vrata se sekirami sekali. Dva sekača so straže ustrelile. Tudi od zunaj se je v bolnico streljalo, vendar nobeden ni bil ranjen. Ko je ljudstvo vi-

ti je obraz najlepše orijentalke, a njena dobita je nekda še večja; ona se pogovarja s prostim seljakom, vojakom vsak dan in to se ne čita v nobenih novinah, ker tukaj ni to nič posebnega, narod je tukaj jako demokratičen, on hoče, da govori se svojimi vladarji in etikete tukaj ne pozna nihče, pri vsem tem pa se vse prav lepo pametno vede. Kraljica je strogo moralna, na dvoru pazi na preproste in jako ozbiljne običaje, tu ni nobenega prevedavanja. Kadar so plesi o pustu, ona rada pleše, pa navadno išče onih plesalcev, ki se bolj drže od kraja, kacega prostega oficirja, ali skupščinarja. Vse pa hvali njeno preprostost in dobroto. Mladi princ Aleksander, prestola nastopnik, ima zdaj stoprv 5 let; a pri igri uže kaže veliko enerģijo in velik ponos, zbog prevelike samovojnosti mora ga mati mnogokrat ostro karati in kaznovati; a vse to se godi prav po domače in ne na kvaro duševnemu razvitku mladega prince. Srbski dvor je zdaj še silo skromen; kralj ima prav malo dvornikov in kraljica malo dvornih dam, gospa generala Lešjanina je prva dvorna dama, pa še par drugih, mej njimi tudi gospa Konstantinovičeva, rojena Opulčeva iz Trsta, to je vse. Dvor živi tudi v obče prav po domače. Vendar pa sem videl lepe ekvipaže in sluge prav tako napravljene, kakor na našem dvoru. Omeniti je posebno krasne garde, ki je skoraj enako oblečena kakor italijanski »guida del réu. Lepi mladenci so vam v tej gardi, prava srbska burzoazija, ker aristokracija v Srbiji ni. Kraljeva palača je premajhna, mnogo tržaških trgovcev, na priliko Rittmaier, Morpurgo itd. nemajo nič slabšega stanovanja od srbskega kralja, vendar pa so uže začeli zidati novo kraljevo palačo (konak) prav na mestu, kder stoji stari konak, kateri bode še letos podrt. Ta nova palača bode velikanska in krasna, stala bode nad 1 milijon gold., potem bode v Belgradu pravi kraljevi dvor.

Sploh se mesto Belgrad hitro širi, v 10 letih, odkar nisem videl Belgrada, močno je to mesto narastlo, kder so stale pred 10. leti turške kuče, stojé denes lepe novošegne vile, prav take in še lepše, kakoršne zidajo v Trstu v zadnjih časih proti lošketu. Ker ima mnogo hiš tudi vrte, zato je Belgrad jako obširno mesto, ono zavzema gotovo toliko prostora, kakor Trst in ker je Belgrad na hribu, zaradi tega je mesto postavljeno iz samih pašnikov, to je: zidan je v štafah, kar daje mestu lep vzgled, posebno ako se človek pripelje po Savi. Najvišje stoji visoka šola, v katere je tudi srbski muzej (vredne, da si ga človek ogleda, ker tam se nahaja mnogo lepega iz rimskih časov in tudi iz starozgodovinskih časov Srbije); na enakej višini stoji tudi pozorišče (gledišče), prav lepa stavba, v kateri naš Jenko srbskemu svetu šestokrat kaže našo slovensko muzo (petje), kajti Jenku se mamozahvaliti, da so postale naše pesmi v Srbiji domače, — od pozorišča drži ulica na enakej višini do konaka in dalje do Vračasa, ta ulica je najlepša, pravi široki boulevard, podobna je »Acquedotto« v Trstu, samo da je dosti širja. Stara srbska mesto pa je na strani Save, novo mesto pa se dela po najnovejši metodi, popolnoma regulirano na strani Donave, lega mej Savo in Donavo je velikanska, lepa in ima uže zbog tega Belgrad veliko prihodnost. Tu in tam najdeš v Belgradu tu li še kako staro kučico po turški zidano, toda trgovina v Belgradu raste in z njo blagostanje, vsled česar se k malu tudi

delo te dve žrtvi v krvi, zagnalo je strašanskih hrup, groza je pretresla vsacega, množica je vedno rastla i z njo tudi nevarnost.

Kar naglo prileti k množici mlada črnolasa deklica, z povzdignjenimi rokami prosi množico, naj se pomiri in naj ima usmiljenje z ubogimi ranjenimi vojaki. Streljanje je utihnilo. Ona potrka na prestreljena vrata bolnice. Moj tovariš pogleda skoz oknice in ko vidi objokano mlado žensko, odpre vrata in ona smukne noter, za njo pa je hotela drhal pritiski, toda vrata so bila uže zapahnjena.

Popraševala je, kde so ranjeni od X. polka, bila je iz Come doma, in je stanovala v Milanu pri svojih roditeljih; dobila je malo prej listek po prijatelju: »Pridi hitro, hudo sem ranjen, ležim v glavni bolnici v drugem nadstropju. Enrico«. Imela je še listek v roki, ko je iskala svojega zaročnika, malo pred vojno sta si mislila podati roki v zakon, toda poziv k armadi je uničil lepo upanje obema. Od sobe do sobe je urno hitela in zvala »Enrico!« ni se brigala za nevarnost in hrup, ki je bil sodnjemu dnevu enak. V drugem nadstropju št. 36. našla je svojega Enrika, blizu okna je ležal, glavo je imel nad čelom zavezano, on jo je takoj spoznal, ko ga je pozvala. »O dio!« je vskliknola! — sedel je na postelji — ona se mu je okoli vratu ovila in britko sta jokala oba. Jokala sta zadnjikrat — le nekaj minut še in — po vodi je splavalo vse upanje. Smrt ne pozna ljubezni in usmiljenja.

vse to polepša. Kar je treba grajati v Belgradu, to je tlak, po katerem si moreš zlomiti, ali pa saj zvinoti noge. Za lepoto in čistost ulic mestni zastop skrbi premalo. Še slabše je z razsvetljavo; mesto, ki ima blizu 35.000 stanovnikov, še zdaj nema plinove svečave, ampak po ulicah gori tu in tam kaka stara »lamp«, ulice so zaradi tega po noči silno temne, da tujec ne najde na stanak svoj brez voditelja. Govori se zdaj močno, da se uvede plin, ali pa električna svečava; a kedar bode kaj o tem, ni tukaj soditi. Razmere so na Srbskem nekoliko čudne v tem obziru, manjka prave harmonije, kakor sploh v orijentalnih mestih, na enej strani vse po pariško fino, na drugej pa vse po turško okorno. No, to je prelazna doba, ali Belgrad mora v 10—15 letih postati eno najlepših mest v Evropi. Kar ima Belgrad še lepega, to je javni vrt na Mejdanu (to je prostorišče mej trdnjavo in mestom); ta vrt je velik, leži jako visoko in bo le v malo letih prva krasota. Praktični so Srbi, to je res; javni vrt in vsa javna dela po Belgradu opravljajo kazneni, ki nosijo v Srbiji še vedno teške verige in niso tako držani, kakor pri nas. Velika stara trdnjava, obrnena proti Zemunu in ležeča prav v trikutu mej Savo in Donavo, to je najvišje aleme Belgrada, od mesta jo loči, kakor sem uže rekel, lep javni vrt, katerega pred 12 leti še ni bilo. Ta trdnjava, je velika, toda manj trdna in brez velicega pomena, zaradi česar pa jo vlada tudi nič kaj ne popravlja, ampak pušča jo v spomin na turško vladarstvo, kajti Turčini so iz te trdnjave delali velike krutosti. V trdnjavi je mnogo kazamat, v katerih prebivajo kazneni, potem je vojaško poveljništvo in so kasarne, vojaški mlin, arsenal, turška kopelj in še več takih naprav iz novega in starega časa, bila je tudi lepa velika mošaja, katera pa je pred leti zgorela in Srbi pušča, da razpada, spomin na Osmanlije. Vsa trdnjava je polna podzemeljskih rogov, to je tak labirint, da ga ni mogoče niti popisati. Marsikaj bi znali ti brlogi povedati o turških krutosti. Pred desetimi leti sem videl še kakih 10 mošej v Belgradu, zdaj stojite le še dve; v enej je majhen aparat za plin iz nafte, s katerim se razsvetljava gledišče, druga pa je še popolnoma ohranjena za Turke, katerih pa v vsem Belgradu ni več nad 20, in še ti so same reve — delalci. Pred srbsko-turško vojno je bil tukaj še turški hodža (turški pop), katerega je plačevala vlada, a precej v začetku vojne je skrivaj pobegnil.

(Dalje prihodnjic.)

## Dopisi.

Iz Rojana 14. marca. (Konec.)

Kedor pa ni ljubitelj povestnih dogodkov kajti »de gustibus non est disputandum« po volji (na primer, otrokom v šoli) jih more preobraziti v prilike (parabole.)

Da se bodo č. bralci kmečkega stanú preverili, kako se copra, tu hočemo navesti dogodek, ki se je pripetil marljivemu Kaju; kakor poročajo starorimske kronike.

Kaj je imel v lasti malo njivo, koje je obdeloval na svojo roko, i tako pridno i umevno, da je postala ona najrodovitnejša v vsej okolici.

Leto za letom zemljo na dolgo, široko i globoko preobrača, nijednega koticika ne pušča neobdelanim. Njivica ne pogreša zrna, vsacega mu stotero povrne. Pride čas žetve, bogato obdarovana rumenim klasjem se prestvori v pravo

Po tleh so ležala pobita stekla od oken, kamenje je frčalo v kote, ranjenci so se kolikor je mogoče bilo na hodnike oti, drugi so se zopet pod postelj splazili, pričakovali z strahom izida. Vsaka minuta je bila uro dolga, otenja le ni, obup se je bral vsem na obrazu. Mej tem pa je brhka Lahinja z vso močjo zgrabila svojega oslabelega zaročence, da ga v zavetje oinese. Dvigne ga, kolikor ima moči — on jo objame — a ko je storila prvi korak, prižvižga krogla in obema glave prestrelji. Vse je prestrašilo ta prizor — nihče se ni upal blizu nesrečnega okna — in motiti miru zakonu, katerega je smrt izvršila.

Zdaj se začujejo trobente in bobni, — vsem se je kamen od srca odvalil, mislili so, da so zopet Avstrijci zmagali in mesto zasedli — pa le prekmalo se je zmeta spoznala. Pred vojašnico je primarširal bataljon Francozov, razpršil je takoj držal, vrata bolnice so se odprla in v petih minutah so postavili Francozi straže. Ko je poveljnik pismo prečital, spisal je takoj spremeljalno pismo in ga dal necemu stotniku svoje legije, kateri je s celo kompanijo spremil naše vojake daleč od Milana do sprednjih straž avstrijske armade. Po milanskih ulicah je pretlo ljudstvo odhajajočim avstrijskim vojakom, toda francoska četa je tem nasilem ostro zabranjevala vsako hudodelno početje.

(Dalje prihodnjic.)

Cererin svetilšč. Marljivi Káj naloži polna kola, zadovoljen; kajti obilo je popluden za svoj trud. Takisto trgalec ima vselej bogato. Trs se pod množino grozja šibi, več ga nosi, nego perja. Sosejte jamejo se spogledovati, godrnjati i se jeze peniti; kakor da jim vest prične očitati lenobo i nevednost.

Ova mala njiva, modrujejo, ki meji na naša velika posestva, vsako leto je tako bogato obložena; a naše so tako ubožne, jalove. Vendar nje zemeljska snov ni različna od naših, niti leži pod boljšim uplivom solca. Slednjič v sosedih zmagate zavist i bol.

Iščejo sredstev, da umnega Kája iz njih bližine odpravijo i odstranijo z tolikanj pisano gledane njivice. Hudobno dejanje se jim posreči, da ga zatože na občji i ljudski sodnji zbor radi čarodejstva. Pred zborom naglašajo: Káj Furj je čarodejnik. On vsakojakimi vražami zavira rast na naših njivah, trtah i drevju. Slano zavrača na naša posestva. Vso rodilno moč naših njiv, naj vedó bogovi, spravil je na svojo; baš zato so naše sedaj tako izpite, izmolzene, da jih ni vredno obdelovati. Klasje na polu prazno, grozde redko i malo vredno i ovečje odpada raz dreves še nezrelo.

Sodnji zbor ga pozove, da se zagovarja i opraviči. Treba mu izbožnega zagovornika, ker obtožba je jaka. Tožnikov premnogo, kojim je čudesna rodovitnost njivice oči oslepila.

Vrli mož svest si svoje nedolžnosti, ne boji se. Noče zagovornikov, sami pravi, bodem se opravičeval pred zborom. Le one priče, ki so mu noč i dan pri delu pomagale, tira soboj. I ove so navadno kmečko orodje: oralo, lemež, brana, piklon, strpača, lopata, grebica, matika, srp, grablje i par dobro rejenih volov. Človeških prič, jedino hičr, visoke rasti, jakih mišic ko oče; vajeno delu i trudu, kakor se jej je poznavało na zagorelem obrazu.

Vse ove priče Káj postavi na razgled pred občji zbor. Obrne se napram glavarjem ljudstva i povzdignem glasom jame:

Zbranemu občinstvu i glavarjem rodov, Káj Furj Krezin, zdravjel!

Rimljani, potomci Romula, poglavarji na Kapitolu, tu so moje priče!

Te so vražarije, coprnije, ki meni služijo pri obdelavanju njivice; da postaja čem dalje rodovitnejša i mastna. Slavnj sodnji zbor! — baš ove so najmanjši del onih, kojih se poslužujem pri tem trudopolnem poslovanju.

Da bi mi bilo mogoče vam pokazati vsa sredstva, trud, dela i zanimanja — čudotvorov, kojih nikedar ne opuščam, v vsakem letnem času i vremenu, v zim i poletu, bodisi deževno, ali jasno, mrzlo, ali vroče.

Moji žuljavi roki ste jasna priča, ove očito govorite, da se vam na ogled razpostavljenih vražarij često poslužujem: pri razkopavanju trdih razgonov i zasipanju globokih jarkov; pri preobračanju zemeljih gruč; pri drobljenju kep i ravnanju površine, da kotlička ne puščam neobdelovanim: vse vkoristim.

Takovim ravnanjem še tako mala njiva donaja liki velika, ali slabo obdelana; baš bogata žetev i trgalev se ne pridela na velikem ozemlju; ampak pridnim, umnim obdelovanjem: velika posestva, ako se slabo, površno obdelujó, niso nego velike puščave!

Tako se je opravičil, naravno je premagal zavistne sosede. Zapreže, orodjem na drevesu, kakor kak vojskovodja premagalec sovražnih čet, spremljan od množštevline mu ploskajoče množice, vrne se na svoj dom.

To je zgodovinska resnica. Ako se temu dogodku zgodovinska imena izpušče, postane prilika, koje narod rad posluša i posnema.

To se ve, da pri blagu se ne rabi toliko priprav, ko pri obdelovanju polja. Tu navedemo: Snaži, zračni prostorni hlev; suha i mehka stelja; zdrava i dobra piča; čista pitna voda, snaženje i večkratno česanje blaga; red pri molzi, to so vražarije, ki kravam mleko darujó!

A. B.

#### Z Notranjskega, 28. marca.

V tretji številki pedagogičnega (?) lista ljubljanskih nemškutarjev je zopet letos stari re-negat Deschmann razstavil »schulvereinove« limanice v podobi Judeževih gročev, na katere se je uže nekaj gimpeljnov ujelo. V postojnskem okraji je bil s tem častnim darom (Ehrens-gabe?) osrečen za pomemčevanje slovenskih otrok oče ondodnih »zwerglerjev«, a v logatskem se je usmilil blatnavaški grabljar bodočega »rešpehtarja« L. Božiča v Žiréh.

Vi značajni notranjski učitelji si pa zapomnite ti dve kukavici ter kažite vselej in povsod, da brezznačajni kruhoborci in sramotilci vašega čestitega stanu ne zaslužijo družega, no glo-boko zaničevanje.

## Politični pregled.

### Notranje dežele.

Češki časniki poročajo, da se je cesar po-hvalno izrekel o delatnosti in zmernosti večine dr-žavnega zbora.

Delegaciji ste sklicani v 15. dan t. m. na Dunaj k izvenrednemu zasedanju, da dovolite 5 do 6 milijonov goldinarjev za vojne potrebe v Hrečgovini.

Poslanska zbornica je 27. marca sprejela zakon o poštnih branilnicah. Vtorek je bila zadnja seja pred velikončjó. Naši poslanci bodo imeli lepe in vesele velikončne praznike mej hvaležnim ljudstvom, za katero so se tako vrlo trudili.

Gospodarska zbornica je 27. marca sprejela zakon o pokritju kranjskega zemljiško-odveznega zaloga in o davku na petrolije.

Minister trgovstva je poklical na Dunaj iz vseh dežel zvedence in odbornike trgovin-skih zbornic v posvetovanje zaradi znižanja vo-znine od blaga na železnih. Vsi trgovci na ta shod stavijo veliko upanja, kajti glavni vzrok, da dozdaj ne morejo tekmovali s trgovci drugih držav, visoke so tarife na naših železnih.

Parlamentaristična komisija desnice se je 27. marca pogovarjala o predlogi g. g. poslancev dr. Tonkija in dr. Poklukarja, zastran pravice slovenskega jezika pri sodnih. Pravosodni minister je pri tej priliki izjavil, da vlada pri-pravlja naredbo, po katerih se napake pri so-dnih odpravijo.

Dunajčani so nedavno še levičarje na rokah nosili, a sedaj so jih začeli tudi oni hudo obso-jati, v več zborih so jim uže izrekli nezaupnico. Zadnji teden se je zbrala zopet velika množica. Na dnevnem redu je bila volilna pravica onih, ki plačujejo pet goldinarjev davka. Zbor je bil jako buren ter je hudo obsodil levičarje in du-najsko judovsko časnikaštvo. Navajamo tu ne-koliko besed, ki so se v tem zboru slišale, nujte jih: Levica je imela dosti časa, da bi bila izvedla volilno reformo, zakaj tega ni storila, dokler je bila na krmilu? Ali ima zdaj voljo izvršiti jo? ne in pa ne... zakaj zahtevanj malih obrtnikov dunajsko časnikaštvo ne pod-pira? Zato ker je judovsko časnikaštvo.... Odlični poslanci levice, kakor Auspitz, govoril i so še le zadnjič zoper razširjenje volilne pra-vice, Auspitz je judovski fabrikant... Vsak delalec je v ožeh dunajskega blatnega ča-snikaštva socijalni demokrat... Pri volitvah v trgovinskih zbornicah nabirajo judovski agenti le glasove za svoje gospodarje... Levica je bila vedno zoper razširjenje volilne pravice, nedavno tudi Herbst (Gromovito pritrdjevanje, klic: Tudi Kopp, sram ga bodi!) Le za strankarske na-mene delajo. Veliki dunajski časniki delajo le za mošnjo. Naši nesramni judovski časniki so krivi naše naloge... Od 1848. leta zdihujemo pod judovskim jarmom; vsako ministerstvo bi moralo zapisati na svoj prapor boj zoper jude. Jud vlada plemstvu, kmeta, meščana, vso državo, vlado. Vsak bi moral očenaš končati z besedami: »Gospod, reši nas vsoga zla, vzlasti judov, zdaj i na veke. Amen«. Take in še hujše besede so se slišale od nemških obrtnikov. In kdo je kriv takega ščuvanja? Tega ni treba ugibati, ker uže zgoraj navedeni izrekli sami jasno razodevajo.

23. marca je poslanska zbornica v tretjem branji sprejela volilno reformo z 162 glasovi proti 124. Zanj so glasovali: vsa desnica, mi-nistri in poslanci Löblich, Steudel, Kronawetter, Posch, Coronini, Kutachowski, Kowalski, Wurm-brand, Payer in Zschok.

V tej seji je grof Coronini izrekel v svojem imenu njegovih somišljenikov, da bo za po-stavo glasoval, ker ona odstrani nerednosti, če tudi zdaj še le v ene kronovini, in manjšino varuje, vzlasti pa zato, ker razširjenje volilne pravice pomenja velik napredek. On nikakor ne more odrekati soledovanja, ko gre za to, da se tisoč in tisoč državljanom dajo politične pravice. Če tedaj nastane med njim i njegovimi dozda-njimi političnimi tovariši propad, ni on tega kriv. Po novejši postavi bodo Čehi v velikem posestvu imeli 16, Nemci pa 7 poslancev; razširjena vo-lilna pravica pa tudi ustavovercem nekoliko stolov polomi.

Za Trst in Reko se dovoli znižana carina na kolonialno blago. Naša vlada se je o tem uže dogovorila z ogersko. V moč stopi ta ca-rina 1. junija h krati z novo colno tarifo.

Ruski veliki knez Vladimir, mlajši brat rus-kega carja, prišel je zadnjo nedeljo na Dunaj ter je v sredo odpotoval v Italijo, kamor je spremlj bolehno svojo soprogo, veliko kneginjo Marijo Pavlovno. Naš cesar ga je posebno iskreno sprejel. Govori se, da veliki knez ni prišel brez političnega namena na Dunaj, ampak da se je tu dogovoril zastran shoda našega in ruskega cesarja.

V bojih zoper Krivošjane od začetka do konca je bilo ubitih 53, teško ranjenih 95, lahko ra-njenih 53, zmanjkail pa so trije vojaki.

V Hrečgovini prave ustaje ni več; tu pa tam se prikazujejo majhne čete, ki hodijo na rop; a povsod se umikajo vojakom.

### Vnanje države.

Na Ruskem je minister notranjih opravil ukazal vsem onim judom, ki so posestniki le-karnic, da jih morajo pred koncem enega leta prodati nejudom. Oskrbovanje lekarnic pa se je tako uzeło judom.

V Egiptu so vedno večje zmešnjave; na-mestni kralj nema nobene veljave in moči več, bati se je vsaje.

V Tunisu so se Italijani zarotili zoper Fran-coze in hoteli jih tajno poklati. A zaroto je od-krilo neko pismo, katero je dobil francoski upravnik.

## DOMAČE STVARI.

Visok dar. Nj. Veličanstvo cesar kate-rega darežljivost je podobna neusahljivemu viru, podaril je 100 gld. dobrodelnemu društvu pospá v Gorici.

Tržaški mestni svet je v seji 23. marca dovolil ubogim italijanskim vseučili-šnikom v Gradci 200 gold., za slovenske še nikoli ni dal nobenega krajcarja. — V seji 29. marca je sklenol, da se ima zidati lastno po-slopje za italijansko mestno gimnazijo na trgu dei Carradori ter je določil za to 64.000 gold. iz Marencijeve ustanove.

Novi imenik volilcev v Trstu kaže 5967 oseb; v mestu jih je v 4 volilnih oddelkih 3055, in v okolici v 6 volilnih okrajih 2312. V prvem okoliškem okraju jih je 502, v drugem 430, v tretjem 397, v četrtem 273, v petem 334, v šestem 376. Po reklamacijah pa se gotovo še pomnože.

Agitacija za prihodnje volitve v tržaški mestni svet je uže v cvetju; magistra-tovi beriči uže na skrivnem delajo. Kakor smo čuli, v Rojanu nek dolgi mežnar okoli stika ter ga podpira v tej službi nek Gustinčič iz Škorklje.

O zadevi razstave. Vodstvo društva Lloyd je storilo hvalevredni sklep, da se bo za vse blago, katero se pošlje na razstavo z Lloy-dovimi parobrodi, plačalo le 50%, voznine. Za osebe, ki se bodo k razstavi vozile pa se zniža voznina za 33%. Za avstrijske državljane se iz-dado tudi posebni biljeti po znižani ceni za vožnjo sem in nazaj. (Four-und Retourbillets). Brezdvomno tudi vodstvo južne železnice vo-znino v ta namen zniža. — Na Gorikem so je oglasilo dozdaj 80 razstavljalcev, in to večinoma z obrtniškimi izdelki. 26 jih dobi podporo ali od trgovinske zbornice ali od kmetijskega dru-štva. Za vinsko razstavo so se oglasili samo trije. Razstavna poslopja so uže večidel pod streho, prvo pri vholu bo k malu dodelano. Do konca meseca maja bodo vse priprave dovršene. Zdjaj dela dan na dan 750 delalcev. Razstave prostor je ograjen z deskami in mar-ljivi naši vrtnarji ga k malu tako lepo zasade da dobi podobo — velikega vrta.

Lesni trgovci iz Trsta, Hrvatskega in Slavonije so imeli 23. marca zbor na Reki, razgovarjali so se o tem, da se na Reki usta-novi glavno založišče avstrijsko-ogerske lesne trgovine.

Postavo zastran varstva divja-čine za Trst in njegovo okolico razglašá za-konik in ukaznik za ilirsko Primorje, izdani 24. marca.

Slovenske razglase opazujemo na tržaških mestnih voglih enkrat, ali dvakrat na leto, in sicer le takrat, kadar se tirjajo davki, sicer jih še nismo videli; vse drugo je v golej laščini i tudi nemščini, kakor bi Slovenec bil le za to na svetu, da plačuje davke.

Novačenjé za leto 1883 v Trstu. Vpisanih je bilo v 3 razredih skupaj 1014 mla-deničev. Mej temi je komisija izbrala le 154 sposobnih; 112 jih je uvrstila v redno vojsko, 40 v milico, in 2 v reservo. K prvim je pristo-pilo 63 prostovoljcev. Časno osvobojenih je bilo 147 mladeničev. Vidi se, da je Trst poln — mladih slabotnikov. Po vzroku ni treba popra-ševati.

Renegatstvo kisel sad rodi. Nek sluga, domá iz Kranja, njegova žena pa iz Cirk-nice, pri vsacej priliki strašno zaničuje sloven-ščino in Slovence, ter se baha z laščino, kakor bi se je bil s žlico najedel in s korcem napil, povzdiguje pa Lahe v sedma nebesa. Za to junaštvo je minoli teden dobil prav primerno plačilo; selil se je namreč z neke kampanje in zbrali so se Lahi ter ga z mačjo godbo spremlili. Prav se mu je zgodilo; zdaj bo vedel, po čim je renegatstvo.

Prijetni piruhi tržaškim ljudskim uči-teljem. Mestni zastop je v seji 23. marca sklenol,

učiteljem plačo tako-le povišati: Učiteljem 6—8 razreda o 1 850 na 900 gld. Drugi učitelji se razdele v 3 vrste; oni prve vrste bodo dobivali po 900, druge po 750, tretje po 600 gld. na leto. Učiteljice pa po 750, 600 in 500 gld. Petletne doklade ostanjejo dosedanje. — Voditeljem šol v mestu gre tudi pristo stanovanje, ali 350 gld. letne oškodnine. Onim v okolici, ako nemajo prostega stanovanja, gre 150 gld. oškodnine. Ta sklep dobi veljavo 1. aprila.

Svarilo. Vsem onim, kateri kupujejo slike, zrcala in enako pohištje na obroke od agentov, ki to blago okoli ponujajo, priporočamo, naj do-tične račune, ko so izplačani, dobro hranijo, ker se je uže dalj časa sleparija godila, da so do-tični prodajalci po enem ali dveh letih zopet tirjali, komer so kaj po agentih prodali. Kdor ni mogel podpisanega računa pokazati, tožili so ga pri sodniji in moral je še enkrat plačati. Ko je stvar plačana, treba račun shraniti, ne pa stran vreči.

Colni urad v Koloniji na starej cesti ni v dobrem redu, tako je v našem uredništvu tožil čevljar Umek, kateri je par starih popravljenih čevljev nesel na Opčino, pa moral tam z mnogo vozniki vred čakati nad poldrugo uro, predno se je poljubilo uradniku odpraviti ča-kajočo množico, ki je prišla od blizu in daleč z mokro živino. Naj bi sl. finančno vodstvo to napako odpravilo. Na cesti ni kakor v glavnej colniji, da bi se z vozom zajezila in ljudje ča-kali zaradi uradnikove zasplosti.

Na uboge Čiče in Berktine, kateri po mestu oglje in drva prodajajo, grdo se nekdo v »Adriji« od 25. marca repenči češ, kaj poretó tujci o teh prikaznih na naših ulicah za časa razstave? Zares bi se posebno Čiči smeli bolje umivati, in tu pa tam dostojniše vesti, — a kritikus Tržačan naj bi začel mej domačini, — koliko tržaške smetljake in grdobe lazi po ulicah, koliko nesnažnih hiš in ulic se nahaja v mestu, katere se bodo tujcem studele!

Vožnja iz Trsta v Benetke. Lloydov parnik od 1. aprila ne hodi več ob polnoči, ampak ob enajstih zvečer iz Trsta v Benetke.

Podmorska brzojavna proga mej Trstom in Karfom se je odprla 24. mar-cija. Pristojbine za poslanice na Grško, v Tur-čijo in druge zunaj Evrope ležeče dežele so enake onim, ki se plačujejo za poslanice po poti Otranto-Zante; za one v Karf pa se pla-čuje 14. kr. od vsake besede.

Mostarskega arhimandrita Ra-dunoviča, katerega so zaradi veleizdajskega rovanja zaprli, pripeljali so zadnjo sredo v Trst dalmatinski deželni bramborci. Zvečer pa so ga odvedli Webrovi vojaki v Osek, kder ga bo sodila vojaška sodba. Arhimandrit ima okoli 36 let ter je velik in lep mož; dalmatinski bram-borci so obudili občno pozornost, pa so tudi prave junaške postave v lepe narodnej opravi.

Ljudskih šol je na Primorskem 131 rednih, in 67 za silo. Mej prvimi jih ima 78 en razred, 30 dva, 10 tri in 10 četiri razrede. Za šolo sposobnih otrok je 32.140; pa v šolo jih hodi le 20.873. Tako slabe razmere niso v nobenej avstrijskej deželi, razven v Galiciji. Najhujše se godi tužnemu slovanskemu narodu v Istri, kateremu je tamošnji deželni šolski svet prava — mačeha.

Iz Ricmanj nam poroča podžupan g. M. Pregare: To, kar piše »Edinost« v zadnjaj številki o meni, potrebuje pojasnila. Ker sem jaz krečmar in imam na praznik sv. Jožefa sila opravil v svojej hiši, naprosil sem dva druga podžupa-pana, naj me nadomestujeta, in s pomočjo žan-darjev pazita na red. To sta tudi storila. Ko pride tedaj hlapec gospoda Angeli z biljetom, naj pošljem žandarma v Log, naročil sem hlapcu: hodite, zunaj mej ljudstvom na cesti najdete žandarje in podžupana. Hlapec pa, mesto da bi slušal, naslonil se je na moja hišna vrata, in stal je tukaj dobro četr ure. Tudi za moj drugi opomin ni maral; mislil sem toraj, da stvar ni nujna. Jaz sem po takim brez vse odgovornosti. Dostavljam še, da je tisti mizar, o katerem do-pisnik pravi, da je v hiši g. A. grdo razsajal, v saboto potem — naglo umrl. Kaj je uzrok te nagle smrti, to zdaj c. k. sodnija preiskuje!

Za narodni dom: se pridno nabirajo darovi. Vdova Josipina Trpinč je darovala 200 gld. obrtniško pomočno društvo v Ljubljani 25 gld. ter izreklo, da drugo in prihodnja leta mnogo več dovolí.

Za volitve v ljubljanski mestni svet se narodnjaki, pa tudi fakcijsna opozi-cija pripravljajo. Obe stranki ste uže razglasili svojeje kandidate, poslednjeje vendar enega manjka, ker je c. k. vladni svetovalec, gosp. pl. Pa-scošini, katerega je postavila za kandidata, po-nudbo odbil, rekoč, da neče imeti nikake doti-ke z fakcijsno opozicijo. Ta možata beseda je lju-bljanskim nemškutarjem sodnja trobenta.

